

Afscheid in een verhaal

Alsof hun hele leven nog één keer in verdichte versie voorbijglijdt: vaak vinden mensen die de dood nabij weten, pas in hun laatste levensfase de ruimte en de kracht om de spijt, het verlies, de liefde en de schoonheid in alle openheid onder ogen te zien. Wie dat graag wil benoemen en meegeven aan zijn nabestaanden, kan een eindelevensverhaal laten optekenen door vzw Amfora.

Sylvie Walraevens

Eindelevensverhalen zoals Amfora ze opvat – als een regulier onderdeel van het palliatieve zorgtraject, met journalistieke kwaliteit en zonder commerciële insteek – zijn een uniek concept. Hilde Ingels en Michèle Morel, de twee sterkhouders van vzw Amfora, schrijven zelf verhalen, maar ze leiden ook vrijwilligers en zorgverleners op om de praktijk zo breed mogelijk te verspreiden. En bovenal: ze verzetten hemel en aarde om in het zorgbeleid de geesten te doen rijpen, opdat eindelevensverhalen een integraal deel gaan uitmaken van de palliatieve zorg.

Michèle Morel. © rr

Ingels is socioloog en docent-journalist, Morel was jurist in vluchtelingen zaken en beleidsmedewerker palliatieve zorg bij de Christelijke Mutualiteiten. Beiden verlieten de veilige haven van een uitgetekend pad om zich met hart en ziel te wijden aan de verspreiding van het

concept ‘eindelevensverhaal’. “Naast de medische, de sociale en de psychische pijler hebben palliatieve patiënten nood aan invulling van de existentiële kant: de grote levensvragen”, legt Morel uit. “Spijt, dankbaarheid, verdriet en schoonheid komen in onze gesprekken vrij snel naar boven. Door de afstand die het interviewformat schept, voelen velen zich veilig om open te praten. Vaak vloeien er tranen, maar niet zelden zijn die een teken van opluchting, bevrijding en liefde. Het verhaal dat wij optekenen, is geen droge, woordelijke weergave, maar een verhaal in zorgvuldig gekozen bewoordingen, trouw aan de geest van het gesprek en afgestemd met de verteller.”

Leven en dood

De vraag komt altijd van de palliatieve persoon zelf. Als die de behoefte aan een gesprek uit én de wens om daarvan iets na te laten voor de nabestaanden, kan een eindelevensverhaal worden opgestart. “Wij werken met het oog op een geschreven verhaal voor de geliefden”, verduidelijkt Morel. “Dat onderscheidt ons van psychologen en zorgpastores. Wij komen slechts eenmaal langs en er is geen vervolgtraject. In het gesprek laten we de diagnose en het ziekteproces achterwege. De mens achter de ziekte, met zijn kwetsbaarheid en zijn kracht: daar zijn we naar op zoek. Onze verhalen zijn dan ook geen opsomming van feitelijke levensstappen, maar een zoektocht naar wat van waarde is en impact heeft (gehad) op hun leven. We maken ook geen bocht om de kernvragen van leven en dood heen. Mensen waarderen dat sterk, want zichzelf of hun naasten durven dat gesprek vaak niet aan. Ben je bang voor de dood? Heb je ergens spijt van? Als die zaken niet worden uitgesproken, blijft de stervende met een gevoel van eenzaamheid achter en blijven de rouwenden achter met spijt over onbeantwoorde vragen.”

Eindelevensverhalen raken aan de meest intieme facetten van iemands leven. Daarom houden de schrijvers zich aan duidelijke deontologische richtlijnen. “We willen nadrukkelijk verbinden, niet verscheuren. Afrekeningen hebben geen plaats in het verhaal. Niet dat we de waarheid verbloemen – het verhaal moet herkenbaar en authentiek zijn – maar met onze fijngevoelige interview- en schrijftechnieken zorgen we ervoor dat de dingen zacht worden verwoord. We polsen ook altijd of mensen die intieme zaken vertellen, dat echt willen opnemen in hun verhaal.”

Verbinden

De verbindende kracht van de eindelevensverhalen situeert zich op diverse niveaus, zegt Morel. “Onze gesprekken zetten vaak de deur open voor gesprekken met anderen. Plots vinden de zieken daarvoor de kracht en de woorden. Ook met zorgverleners ontstaat na zo’n gesprek een nieuwe relatie, omdat zij de patiënt anders leren kennen. Vaak wordt na het overlijden uit het levensverhaal voorgelezen tijdens de uitvaart. Zo zorgt het boekje voor verbinding met de aanwezigen, die de overledene intiemer leren kennen. En op verjaardagen of telkens wanneer ze er nood aan hebben, kunnen nabestaanden de woorden van hun overleden geliefde herlezen.”

Dankbaar

De impact van het eindelevensverhaal op palliatieve patiënten en hun naaste omgeving is ontegensprekelijk, maar ook de opgeleide vrijwilligers en zorgverleners die de gesprekken voeren, ervaren daardoor extra zin in hun leven. Ze zijn erg dankbaar voor wat ze aan uitgesproken rijkdom ontvangen. Elke verhalen schrijver verzorgt het fysieke eindproduct volgens eigen creativiteit, maar alle boekjes worden geleverd

Hilde Ingels en Michèle Morel, **De verbindende kracht van eindelevensverhalen. Als het afscheid nabij is**, Owl Press (Borgerhoff & Lambergts), Gent, 2023, 151 blz.

Bestellen kan via www.kerknet.be – Klik op shop.

WEDSTRIJD

Tertio schenkt drie exemplaren weg van het boek **De verbindende kracht van eindelevensverhalen**. Interesse? Stuur een mail naar secretariaat@tertio.be.

in dezelfde mooie Amfora-doos. Die dienst is gratis en wordt beschouwd als een integraal onderdeel van de zorg.

Integrale zorg

De aanpak van Amfora is nieuw in de zorgsector. In Frankrijk is er wel het initiatief van *Passeurs de mots*, biografen die in dienst van een zorginstelling levensverhalen van patiënten optekenen. “Dat is al heel wat, maar in onze stoutste dromen worden eindelevensverhalen volledig opgenomen in de zorg, met subsidies voor de opleiding van vrijwilligers en palliatieve zorgverleners”, zegt Morel. “We streven ernaar dat verhalen schrijven geen apart zorgprofiel wordt, maar de bestaande palliatieve zorg verrijkt. In het kader van de hervorming van de palliatieve zorg in Vlaanderen hameren wij daarom herhaaldelijk op het belang van de existentiële pijler, in de hoop dat we ooit erkend en gesteund zullen worden als expertisecentrum. Intussen blijven we geïnteresseerden opleiden. Ons pas verschenen handboek is een weerslag van onze opgebouwde ervaring en begeleidt cursisten stap voor stap, van de voorbereiding tot de schenking van het boekje.” III

Het colloquium **Laten we praten**, georganiseerd door Amfora, vindt plaats op 26 oktober in Leuven. Info en inschrijvingen op www.amfora.be.

“Onze verhalen zijn geen opsomming van feitelijke levensstappen, maar een zoektocht naar wat van waarde is en impact heeft gehad op een mensenleven”, zegt Michèle Morel, die vrijwilligers en zorgverleners opleidt maar ook zelf eindelevensverhalen schrijft. © Unsplash / rr